

ETH DIARI

Numerò 78
Dimeghe 11 d'abriu 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

ERA OTAN TORNÈC A ATACAR IOGOSLÀVIA AGER, EN TOT QU'ES EE.UU. ANÓNCIEN ER ENVIAMENT DE MÈS AVIONS

PUJOL ARREGRAÍS ATH PÒBLE CATALAN ERA SUA SOLIDARITAT TAMB KOSÒVO E LA QUALIFIQUE DE "PLAN BONA"

Eth president dera Generalitat de Catalonha, Jordi Pujol, expressèc eth sòn arregraïment tath pòble catalan pera sua solidaritat tamb Kosòvo. Pujol se mostrèc plan "emocionat" perque era responsa des catalans a estat "plan bona" e ath delà persutèc en que "pògui pòbles son tan solidaris com eth catalan". Entath president, "eth pòble catalan a demostrat èster plan solidari en totes es escadences enes quaus se l'a metut a pròva".

LÈU 80.000 PERSONES SE MANIFÈSTEN EN BILBAO JOS ETH LÈMA "EN TOT BASTIR ERA PATZ"

Entre 75.000 e 80.000 personas, segontes es donades aportades pera Policia Municipau, participèren ager pera tarde ena manifestacion que recorrec es principaus carrèrs de Bilbao en favor der assolidament dera patz. Es convocants denoncièren en comunicat liejut ath finau der acte era "irresponsabilitat politica" des Govèrns espanhòu e francés, qualifiquèren aguesta marcha d' "istorica" e encoratgèren ara ciutadania a participar ena arturada que se desvoloparà eth pròplèu deluns. Era manifestacion, que gessec minutes dempús des cinc e mieja dera tarde dera plaça Aita Donosti deth cap-lòc biscaïn, ère entestada per ua pancarta ena quau se podie liéger "Bakea Eraikitzen, Euskal Herriak Du Hitza" (En tot bastir era patz, Euskal Erria a era paraula).

Personalitats

En cap dera madeisha pancarta i auie es responsables des grops convocants, PNB, HB, EA, IU-EB, AB, BATZARRE, ZUTIK, ELA, LAB, ENHE, ESK, STEE-EILAS e HIRU, entre es quaus, Xabier Arzaillus, Arnaldo Otegi, Carlos Garaikoetxea, Javier Madrazo e es secretaris generaus d'ELA e LAB, Jose Elorrieta e Rafa Díez Usabiaga. En celh dera manifestacion e en representacion deth Govèrn basc i auie eth sòn portavotz, Josu Jon Imaz, era vicelendakari, Idoia Zenarrazabeitia e eth conselher d'Agricultura, Iñaki Gerenabarrena. Pòc abantes deth començament dera marcha es diuèrsi lidèrs politics convocants dera marcha se manifestèren sus es objectius d'aguesta e en toti es cassi es sues declaracions virèren ath torn deth protagonisme dera societat basca en procès de patz e dera esperança que i a entre era gent. Eth darrièr acte de sabotatge succedit era maitiada passada en Getxo campauè sus es declaracions de toti eri que, en generau, inscriueren eth hèt en camin de trebucs qu'existís en quinquèvolh procès de patz e encastrèren era manifestacion en ua protèsta contra es sabotejadors deth procès, identificadi en toti es cassi com es autors d'aguesti actes de sabotatge e es "immobilistes" qu'intègren eth PP e eth PSOE. A mesura qu'era manifestacion avançauè, auèc d'arturà-se quan ère en pabelhon dera Casilla entà qu'es nombrosi ciutadans que demorauen aqui deishèssen lòc ath cap dera manifestacion.

Independéncia

Entre aplaudiments des participants e crits a favor dera independéncia e der apropament de pressis des personas que demorauen enes trepaders, era marcha recorrec eth carrèr Autonomia enqua arribar ena plaça Zababuru, a on se tornèc a arturar pr'amor dera

multitud de personas que i auie e qu'aueran d'auançar ara pancarta entà qu'era manifestacion podesse cuntunhar eth sòn pas. En Zababuru, e dempús de passar per un embut de gent acorropada ena plaça, es ciutadans recorren eth carrèr Hurtado de Amezaga plan mès tranquilament, en tot qu'enes trepaders es personas acorropades aplaudien ath pas dera marcha. Dempús de recórrer era plaça Circular e eth carrèr Navarra, era marcha arribèc minutes abantes des sies e mieja dera tarde ena plaça d'El Arenal ena quau nombrosi vesins demorauen ja era arribada. Aquíu, uns tres quilomètres dempús de començar, es actors dera sèrie d'ETB *Goenkale*, Iñaki Beraetxe e Teresa Kalo, liegeren un comunicat en eusquèra e castelhan e era portaveu d'Abertzaleen Batasuna, Mertxe Colina, realizèc ues manifestacions en francés.

Manifestacion istorica

En tèxte, es grops convocants denoncièren era "irresponsabilitat politica" tamb era qu'es Govèrns espanhòu e francés actuèren "utilizant nauament era repression e eth patiment" e "a despiet qu'era societat basca a dat e demanat constantament passi en favor dera resolucio democratica deth conflicte". "Era d'auè ei, sens dobte, ua manifestacion istorica, ua iniciativa qu'a estat possible gràcies ar esfòrc e eth trabalh amassa", dièren. Ath delà, assegurèren qu'Euskal Erria viu moments "plens d'illusion", e manifestèren qu'es executius espanhòu e francés "ajudadi per sectors politics, judiciais e mediatics sagen de crebar d'un biais vergonhós eth procès començat". Tanben explichèren qu'era societat basca ei pro "madura" com entà saber discernir entre "es qu'apòsten tà un nau escenari democratic entà Euskal Erria e es qu'apòsten entà

(Contunhe darrèr)

RUGOVA DITZ QUE SIGUEC OBLIGAT A AMASSÀ-SE TAMB MILOSEVIC EN BELGRAD

Eth dirigent kosovar Ibrahim Rugova didec que siguec obligat a participar en ua amassada tamb eth president iogoslau Slobodan Milosevic, er objectiu dera quau ère, supausadament, traçar un plan entà solucionar eth conflicte en Kosòvo.

Era revista alemanha *Der Spiegel* informèc dissabte que Rugova auie dit a un corresponsau en Pristina, eth cap-lòc de Kosòvo, qu'ère jos arrèst domiciliari e qu'es autoritats sèrbies auien refusat es sues demanes de gèsser de Iogoslàvia tamb era sua familia.

Foncionaris dera OTAN dideren que sospieiten qu'era filmacion mostrada nauèrament ena television estatau sèrbia, a on apareishen Rugova e eth president iogoslau, poderie auer mès de dus ans.

Eth president deth Parlament de Rússia informaue enes prumeries d'aguesta setmana que Rugova e Milosevic auien elaborat un plan entà formar un govèrn provisionau en Kosòvo.

Rugova didec qu'era vertadera is-

tòria ei que Milosevic "jògue ath gat e ar arrat" tamb eth, en ua campanha entà hè-lo veir coma tradidor deuant des albanesi de Kosòvo.

Rugova didec que siguec obligat a viatjar entà Belgrad tà amassà-se tamb Milosevic e dempús apareisher tamb er ambaishador rus en Iogoslàvia, en ua amassada cuelluda pes camères.

Atau madeish, senhalèc que reiterades demanes entà que se lo deishèsse gèsser de Iogoslàvia tamb era sua familia an rebut com a responsa des autoritats sèrbies qu'era sua seguretat non poderie èster garantida en un viatge dehòra deth país.

EDITORIAU

KOSÒVO E ARAN

D'ençà hè dies un des tèmes mès tractadi per tota era premsa, e obviament tanben per aquest diari, qu'ei eth tèma de Kosòvo. Inclús editoriaument auem prenut ua postura d'acceptar era intervencion dera OTAN e rebrembam, entà que mos servisque coma simbèu, coma mos solidarizàuem respectuosament e emocionadament tamb Veton Surroi, eth director deth diari kosovar *Koha Ditore*, que siguec executat as pògues ores des prumèrs atacs des aliadi. Auè, entà afortir era pluralitat deth diari, auem cercat ua veu seriosa e intellectuament solida, que discrièpe deth nòste plaçament editoriau.

D'ues actituds indiscutiblement democraticas, eth periodista catalan Santiago Vilanova argumènta eth perqué non cau hèr costat as atacs dera OTAN. Mos enorgulhis publicar, deth nòste dissentiment, un tèxte entà qu'es nòsti legedors se poguen 'armar' d'arguments entà auer ua opinion pròpria. Era premsa aranesa escrita a d'èster quauquarren mès que tèxti impresi en aranés. E non cau ne dèder que quauquarren mès que publireportatges governamentaus.

Eth tèma de Kosòvo a trucat fòrça consciéncias. S'a hèt plan iniciatiues, per exemple es associacions catalanes de municipis demanauen era participacion actiu des ajuntaments entà acuelher refugiadi kosovars. Eth president Pujol s'a fe-

licitat des mòstres de solidaritat, e de totes es tendéncias e sensibilitats politics de Catalonha s'a arregraït era solidaritat deth ciutadan tamb Kosòvo.

E d'Aran?

Cadun particularament qu'ei liure de hèr çò que volgue e creigue apropiat. Toti, exceptadi es cargues publicas, que se deuen a uns ciutadans e a ua constanta fiscalizacion dera opinion publica. **Ei deth tot legitim que mos demanam eth perqué deth silenci solidari de Sindicatura e des nòsti Ajuntaments respècte ath tèma kosovar.**

Quan era maxima representacion d'un pòble -en nòste cas eth sindic d'Aran- va peth mon sonque com un provincian e non ei ara nautada deth moment istoric que viu, acabe siguent un problèma de toti, si guen es que siguen es sigles e es ideologies. Se un politic non sap èster ara nautada dera contemporaneitat, inclús crèe, o aurie de crear problèmas de consciéncia proffonds tàs sòns pròpris coreligionaris. A viatges, non demorar frivolament indiferents e auer vergonha d'auti per çò de malament que deishen era imatge externa d'un país, vò dèder estimar proffondament aquest país, era sua cultura e era sua gent. Tamb aquest modèu caduc de hèr politica, dilhèu non mos aurie d'estonar qu'es nòstes autoritats 'passen' des kosovars e dera defensa des idèes de libertat.

Non auríem d'adméter eth faus dilèma que mos pòrten es nòsti politics. O emparam era intervencion dera OTAN o emparam ua politica reaccionària e genocida deth poder sèrbi. An estat es atacs des aliadi e era sua prepotència tecnologica, en impausar era retirada des fòrces dera Organizacion entara Seguretat e Cooperacion en Euròpa (OSCE) de Kosòvo, es qu'an facilitat era ofensiva de Milosevic. Aquesta guèrra illegau e illegitima non ei pas era des ecopacifistes, ne des organitzacions non governamentals que tan facilament sòu instrumentalizar eth poder politic. Aquesta guèrra tanpòc ei pas era des contribuents qu'òpten per ua Euròpa federalista que sigue un verdader mosaïc de pòbles e cultures liures. Ua Euròpa ena quau sèrbis e kosovars se poguen autodeterminar tamb es autes nacions sense besonh de héc en encastre des Estats-nacion militars, tau e com les auem eretat dera societat industriau-productivista. Nacions sobiranes emparades per ua solida defensa civiu. Era guèrra qu'a provocat era OTAN e ena quau Catalonha participe dera man d'Es-panha, sense autorizacion des Consells de Seguretat dera ONU, ne debat parlamentari,

LÈU 80.000 PERSONES SE MANIFÈSTEN EN BILBAO JOS ETH LÈMA "EN TOT BASTIR ERA PATZ" (CONTUNHACION)

mantier desgraciades situacions deth passat". Tanben reconeisheren qu'aguesta sòrta de processis son plens de trebucs e que "en aguesti moments difícils e durs enes quaus viuem, ath delà d'atacs e provocacions futures, auem d'èster capables de mantier era confiança ena negociacion e eth dialòg coma esturments entara resolucio deth conflicte". Dempús de senhalar qu'era darrèra decision ei en mans dera ciutadania basca e que ja non i a "lòc entàs excuses", es partits e sindicats signanti convidèren ara arturada d'ua ora que se

desvoloparà eth pròplèu deluns en favor dera patz. "A grani reptes, granes responses", dideren. "Era nòsta qu'ei ua apòsta clara, e per aquerò auem de hèr participar d'era a tota era societat basca, perque es vies politiqes e es decisions democratiques legitimades per emparament majoritari dera voluntat populara son es verdaderament eficaces e incontestables. Arrés non pòt empedegar ne trebucar era liura voluntat dera ciutadania basca. Euskal Erria a era paraula", concludiren.

comencèc quan en 1991 Alemanha, eth Vatican e ara seguida Itàlia e Àustria acceptèren un Estat croat e un Estat esloven tamb suports financers dera UE en lòc de forçar ua naua definicion federalista de Iogoslàvia. Es efèctes d'aquera decision an estat catastrofics e èren mès que prevedibles. Eth drama umanitari que mos truque cada dia peth televisor ei era conseqüència dera inoperància e dera desinformacion qu'es politics europèus an fomentat e dera manca d'esperit critic des mieis informatius. Inoperància per non auer resolutut eficaçament era ajuda umanitària, maugrat qu'es caps militars dera OTAN auien prevengut as responsables politics occidentaus que Milosevic portarie a tèrme era depuracion etnica se començauen es atacs. Inoperància perque i auie encara mieis contundents entà travar eth dictador sèrbi:

a) Supòrt internacionau tara estratègia non-violenta deth líder moderat des albanesi de Kosòvo, Ibrahim Rugova, nomentat eth Gandhi des Balcans, que dempús de nau ans de demanar era restauracion dera autonomia non a rebut cap eth supòrt que demoraue dera comunitat internacionau.

b) Bloquèc economico-financèr a Belgrad. França podie trebucar era sedença parisina dera Banca franco-iogoslava ena quau era Société Générale e Paribas an eth 46% des accions. Aguestes pressions podien realizà-se igualment mejançant eth Hons Monetari Internacionau, eth Banc Mondial e era Banca Europèa entara

Reconstruccio e eth Desvolopament, pr'amor qu'eth deute exterior de Iogoslàvia ei de 20.000 milions de dolars.

c) Afortiment dera opinion democratica contra Milosevic entestada peth Movement de Renaïment Sèrbi (SPO).

d) Negociacion tamb es independents der UCK (Exercit de Liberacion de Kosòvo) de Hashim Taci, mès que probablament controladi pes servicis d'intel·ligència occidentaus e era CIA.

e) Ua dera guèrra electronica e deth hilat Echelon dera National Security Agency (NSA) contra es accions sèrbies. Aguest hilat era OTAN lo metec en servici de Turquia entà detier Abdullah Ocalan, dirigent deth Partit des Trabalhadors deth Kurdistan (PKK). Rebrenbam es 15 milions de kurdi qu'encara non an existència legau reconeishuda?

f) A despriet dera grèu crisi economica que patís Iogoslàvia, Milosevic, que non ac desbrenbam ei un exbanquèr, se neurís de hilats de finançament amagadi e toleradi pes consòrcis armamentistics internacionaus. Nauèrament Airbus a crubat es sales vendes tà Belgrad a trauèrs d'ua banca de Hongkòng. Es madeishi americans an venut ath dictador es missils *Maverick*, es francesi es elicoptèrs *Falco* e *Gazelle* de Dassault e es britanics es bombes BL-755. Escanar aguestes accions qu'auesse estat mès credibla que pas emprinçiar er atac 'umanitari'.

Era desinformacion en fòrça aspèctes estrategics d'aguesta guèrra a devengut tanben clau per manipular es consciéncias. Ne mentam quauqu'ues des mès punchentes:

a) Era guèrra afeblís era Union Europèa en un moment decisiu entà implantar er èuro e afortís eth poder economic e militar des Estats Units.

b) Escalada de beneficis en Wall Street. Era guèrra contra Iogoslàvia aumentarà era venda d'armes per tot, especialment enes païsi a on tanh era crisi des Balcans.

c) Er atac dera OTAN servís entà experimentar es naues tecnologies dera guèrra, especialment es nau avions B-2 *Spirit* (2,3 milions de dolars cadun), que s'aufriràn enes pròplèus Salons Internacionaus d'Armament.

d) Era guèrra còste diadèrament 100 milions de dolars que pagaram toti es païsi membres dera OTAN, un hèt que desvalorize es 'esfòrci' hèts peth Govèrn d'Aznar en çò que tòque as hons europèus dera Agenda 2000.

e) Era existència en nòrd de Kosòvo de recorsi mineraus (se parle d'urani), metaus

non ferrossi e carbon, hè difícil que Milosevic les deïs en mans d'un ipotetic Estat kosovar. Es principaus netèges etniques s'an accentuat ena zòna minèra de Mitrovica. Er objectiu de Milosevic ei cedir Kosòvo dempús d'aucupar es zònes minères, es monastèris ortodòxi e es equipaments d'indústria pesada. Paradoxaument Sèrbia aurie de besonh tecnologia occidentau entà espleitar aguesti recorsi estrategics.

Aguesta guèrra europèa contra Sèrbia, que non ei pas era des pòbles que com Catalonha e Euskadi votèren contra era OTAN, justifique er arsenau nuclear de païsi com Ucraïna (que ja a reculat ena desnuclearizacio), era Índia o Paquistàn. Es accions dera OTAN contra Belgrad demòstren qu'es EEUU pòden atacar quinsevolh país que non age missils de longa distància ne capacitats nucleares. Es nacions que volguen salvar era sua autonomia non auràn ua auta alternativa donques que salvar eth sòn arsenau nuclear. Sonque per aguesta conseqüència eth plaçament des ecopacifistes e ONG aurie d'èster contrari as bombardaments dera OTAN. Per açò es declaracions de pragmatisme des Verds francesi e alemans, que govèrnen tamb es sociaedemocrates, e era reconversion entar atlantisme de Cohn-Bendit, eth líder deth mai deth 68, e de Joschka Fischer, eth ministre aleman d'Ahèrs Exteriors, revòute es consciéncias der ecologisme europèu. Entà a on a anat aqueres lutes contra es èuromissils, es plataformes militars en Larzac e era nuclearizacio? Aguest 'realisme diplomatic' des Verds aurà un grèu prètzh politic enes pròplèus eleccions entath Parlament europèu.

S'enes ans setanta e ueitanta es ecologistes cridàuen: "Ne *Pershings* ne SS-20", aué era coerència mos aurie de hèr díder: "N'era OTAN ne Milosevic".

Era alternativa passe, inevitablament, pera arturada immediata des atacs contra Iogoslàvia e era organizacio d'ua conferéncia balcanica ena quau participen es representants des Estats e de totes es comunitats nacionaus d'aguesti Estats. Encara podem empedir qu'entrem en nau millènni vergonhadi per ajudar a convertir er ideau europeïsta en un protectorat deth Pentagon e eth Parlament de Brussèlles en ua pantomima ath sòn servici.

Santiago Vilanova

Periodista e consultor ambientau
Gràcia.net

ETH CROTZAT DETH DIMENGE

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

per Vicent Simó

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

alfabet grèc. Girar.

8. Cosènter, acceptar.

9. Enes estudis, sales a on s'i hèn es classes.

10. Expulsion tapatjosa d'aire des paumons.

11. Era letra trincada.

Verticaus: 1. Expression matematica dera fòrça dera gravetat.

2. Prefixe

Orizontaus: 1. Simbèu deth gas mès laugèr. 2. Seguretat ena man entà escriuer, disparar... 3. Cilindres de cera, damb mecha, entà hèr lum. 4. Frut esferic de color blu que se cueilh, dempús des prumèras gelades, entà hèr licor. 5. Arnés agricòla entà cargar eth hiems (pl.). *Diners*. 6. Porgador, prenh. Ath revès, escoba; "Quan era ____ hlorís, era hame peth país". 7. Setau letra der

qu'indique prioritat. 3. Se'n ditz dera mula que non vò trabalhar. 4. Escabòt d'isards. 5. Huelha deth pin. Que non pòt parlar. 6. A on s'i còtz eth pan, s'i honen es metaus... (pl.). Rapid. 7. Ath revès, realizès, formès. Ath revès, entara sopa cau que sigue copuda. 8. Escombradissi. 9. Ath revès, justificacion, explicacion. 10. Vèspe, vrespada. 11. Simbèu deth gram.

SOLUCION DETH CROTZAT DETH DARRÈR DIMENGE

per Cisko

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	N	A	P	O	L	E	O	N	I	C
2	A	M	A	D	E	U		A	N	E
3	R	A	R	I		S	A	U	V	I
4	C	I	R	E		K	M		E	
5	I	N	A		D	A	D	O	N	E
6	S	A	B	I		D	I	C	T	I
7	I	D	A	N	G	I	S		A	S
8	S	A	S	O	N		T	A	R	H
9	M		T	N		S	I	R	I	A
10	E	S	A	D	E		A	R	A	M
11	S	E	R	A	D	A		A	T	E
12		T	E	R		L	O	I	S	

Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA
Aula Europa des Pirineus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
llocau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Companyans.
e-mail: jrcc@apdo.com

Informatica e dissenh: Marc Colomines i Nadal.

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.

Equip comercial: Ramon Agulló i Teixidor.

Impression: Xerox y Document Center 220 ST d'ETH DIARI
en Vielha. Tirada: 1000 exemplars.